

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. Voor 2024 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips vanaf groep 3 van het basisonderwijs tot en met de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR GROEP 7 EN 8 VAN HET BASISONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *De jongen die van de wereld hield* van Tjibbe Veldkamp & Mark Janssen (Uitgeverij Querido), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 10 jaar.

Thema's in dit boek

- ouder-kind relatie
- levenskracht
- tegenstellingen:
 - * leven vs niet leven
 - * zekerheid vs onzekerheid
 - * zichtbaar vs onzichtbaar
 - * vertrouwen vs verraden
 - * gevestigde macht vs verzet
 - * fysiek vs geestelijk
 - * toelaten vs afwijzen
 - * rijk vs arm
 - * alleen vs samen
- magisch realisme

Uit het juryrapport

'Dit boek heeft alles in zich om een klassieker te worden: een volstrekt origineel en ijzersterk verhaal, innemende personages en een vlotte spanningsboog. Een boek dat je optilt en met andere ogen laat kijken: die van een levensecht kind dat ondersteboven is van de schoonheid van de wereld.'

De jongen die van de wereld hield

Adem (ca. 11/12 jaar oud) is een 'mogelijk kind' dat nog geboren moet worden. Hij moet ervoor zorgen dat zijn ouders bij elkaar komen, zodat hij kan leven in de echte wereld. Hij hoeft alleen het briefje aan Zdenka te geven dat ze is verloren toen ze Vaclav op de brug kuste. Daarvoor krijgt Adem van de oude Barkov een voorschot op zijn leven. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan, want Zdenka gelooft niet dat ze Adems moeder is en ook Vaclav heeft zijn bedenkingen. De zandloper in de zak van Adem tikt door, terwijl zijn ouders zich steeds verder van elkaar verwijderen. De vraag is of Adem het redt om te mogen leven.

WAT IS LEVEN?

FILOSOFISCH GESPREK (KLASSIKAAL)

FILOSOFEREN

Voorlezen (p. 5-14)

Laat de voorkant van het boek zien en lees het eerste hoofdstuk voor.

Gedachten opschrijven

Vraag na het voorlezen welke elementen de leerlingen eruit hebben gehaald om over van gedachten te wisselen. Laat ze eerst voor zichzelf 3 punten opschrijven:

- *wat viel me op?*
- *waar was ik verbaasd over?*
- *waar wil ik meer over weten?*

Uitwisseling

Laat de leerlingen in groepjes hun antwoorden met elkaar vergelijken. Kunnen ze een gezamenlijke vraag formuleren waar ze het met de hele groep over willen hebben?

Filosofisch gesprek

Laat elk groepje hun gezamenlijke vraag noemen en schrijf deze op het bord. Kies vervolgens een vraag uit die als uitgangspunt gebruikt kan worden voor een filosofisch gesprek. Dit is een vraag van waaruit je verschillende perspectieven kunt hebben, zonder dat het goed of fout is. Een verwondering waar je verder over door wilt praten.

Voer het gesprek. Als gespreksleider zorg je ervoor dat je neutraal bent en ruimte geeft aan ieders inbreng. Vraag door met vragen als:

- *hoe weet je dat?*
- *wat bedoel je daarmee?*

Scan voor meer doorvragen deze QR-code:

ACHTERGRONDINFO

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Magisch realisme

Een genre dat nog niet veel voorkomt in de jeugdliteratuur is het magisch realisme. De basis van dit genre is een tegenstelling, namelijk de werkelijkheid vermengd met een bovennatuurlijke dimensie. Hierbij wordt deze geestelijke wereld als een vanzelfsprekendheid gezien binnen de realistische wereld. Dat is anders dan bij sprookjes en fantasy waar de magische wereld de boventoon voert.

Voorleesboek voor de klas

De jongen die van de wereld hield is een prachtig voorleesboek voor de klas. Er zitten veel elementen in die om verdieping of verwerking vragen. Voorlezen krijgt een betekenisvolle rol binnen je onderwijs als je verschillende taalelementen hieraan verbindt: ga in gesprek over het verhaal, laat leerlingen creatief aan de slag gaan door een eigen tekst te schrijven en/of koppel er een opdracht in het kader van begrijpend lezen aan.

HOE VOELT LEVEN?

GEDICHT MAKEN (INDIVIDUEEL)

CREËREN

Voorlezen (p. 15)

Lees pagina 15 voor. Vertel dat Adem voor het eerst op de wereld komt en via zijn zintuigen ervaart wat leven is.

Zintuigen

Schrijf op het bord naast elkaar de zintuigen die in het verhaal voorkomen: **horen, ruiken, zien, proeven, voelen**. Laat leerlingen dit overnemen op een blad. Daarna schrijven ze onder de zintuigen hoe Adem de wereld waarneemt via dat zintuig.

Eigen waarneming

Laat leerlingen een fijne plek zoeken (nu of als huiswerk) en onder de zintuigen hun eigen waarnemingen opschrijven. Hoe voelt het om te leven? Waar voelen ze zich fijn?

Triolet

Geef aan dat ieder met de woorden die ze hebben verzameld op hun zintuigenblad een gedicht gaat maken. Laat ze de nummers 1 t/m 8 onder elkaar schrijven op een nieuw vel papier. Daarna noem je stapsgewijs wat ze achter elk cijfer invullen:

1. *beschrijf de plek waar je was*
2. *een zin met ik erin en een werkwoord*
3. *wat rook of zag je op die plek?*
4. *hetzelfde als regel 1, dus overschrijven*
5. *wat hoorde of voelde je op die plek?*
6. *sla nog even over*
7. *herhaling van regel 1 en 4*
8. *hetzelfde als regel 2*

Lees het gedicht door en vul regel 6 in met een zintuig dat je nog niet hebt gebruikt. Wie wil zijn gedicht voorlezen?

CONTRASTEN

ZOEK DE TEGENSTELLINGEN (DUO'S)

SUGGESTIE BIJ VOORLEESBOEK VOOR DE KLAS (ZIE ACHTERGRONDINFO)

BEGRIJPEN

Voorlezen (p. 19-151)

Lees hoofdstuk II - XVII voor in bijvoorbeeld 8 voorleessessies van elk 2 hoofdstukken.

Zoek de tegenstellingen (duo's)

Vertel dat je veel tegenstellingen bent tegengekomen in het verhaal, zoals het verschil tussen leven en niet leven, vertrouwen en wantrouwen (zie ook onder 'Thema's in dit boek'). Verdeel de klas in duo's en geef elk duo een hoofdstuk (I - XVII) om te bekijken. Laat ze op zoek gaan naar tegenstellingen. Geef de leerlingen hier ruim de tijd voor en laat ze er eventueel nog op een ander tijdstip aan werken.

Ophalen

Als iedereen genoeg tijd heeft gehad om de tegenstellingen uit het hoofdstuk te halen, inventariseer je het samen op het bord. Schrijf tegenstellingen die bij elkaar horen, ook bij elkaar of verbind ze met elkaar.

Voorspellen

Bespreek met de klas hoe ze denken dat het verhaal verder gaat.

Voorlezen (p. 152-173)

Lees het verhaal verder uit, direct na deze bespreking of als cliffhanger later.

MEER LEZEN?

Meer magisch-realistische boeken

- Het drieluik *Govert* (2020), *Luna* (2021) en *Missie afbreken* (2023) van Pieter Koolwijk & Linde Faas, Uitgeverij Lemniscaat.
- *Films die nergens draaien* (2021) van Yorick Goldewijk, Uitgeverij Ploegsma.
- *De schuilplaats* (2023) van Pam Smy, Uitgeverij Van Goor.

Bronnen

- Lems, Mariet (2023). *Weten waar de woorden zijn. Methodiek creatief schrijven*. Hillegom: SAAM Uitgeverij.
- Parlevliet, Sanne (2014). 'Als het niet onwaar is, dan is het fantasie'. In *Een land van waan en wijs. Geschiedenis van de Nederlandse jeugdliteratuur*. Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Atlas Contact.
- *Conceptkerndoelen Nederlands* (2023). Amersfoort: SLO.
- <https://filosovaardig.nl>
- In de serie *Kwestie van lezen* van Stichting Lezen:
 - *Lezen en creatief schrijven combineren op de basisschool* (nr. 13) .

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor lessuggesties bij de andere genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.